

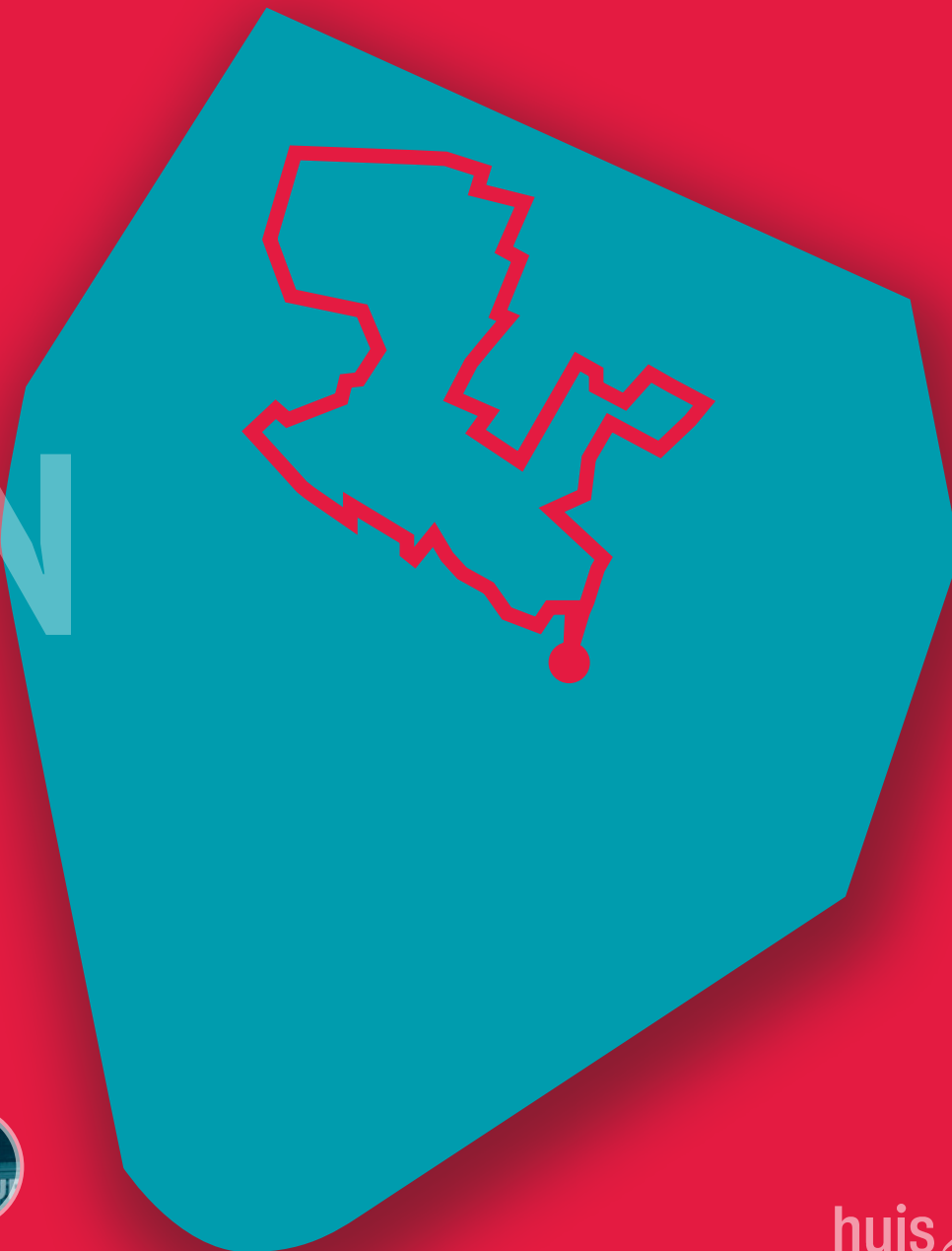
Vertretpunt hoofdingang Centraal Station

VRIJZINNIG WANDELEN

Lengte 4,5 km

Hostewandeling

Aankomst hoofdingang Centraal Station

1 CENTRAAL STATION - SPANJEPLEIN- BÉLA BARTOK- DON QUICHOT EN SANCHE PANZO

De hoofdingang van het Centraal Station bevindt zich op het Europaplein, een driehoekig eiland afgebakend door de Magdalenasteenweg, de Bergstraat en de Keizerinlaan.

Ga aan deze Keizerinlaan naar rechts tot je links aan het Spanjeplein komt. Dan kan je net voor de ingang van de Parking Grote Markt betreden via de trappen of via een helling. Op het Spanjeplein zie je de standbeelden van Don Quichot met zijn trouwe bondgenoot Sancho Panza en recht daartegenover Béla Bartok.

Bij de heraanleg van het Europaplein was het de bedoeling deze wijk nieuw leven in te blazen met hotels, winkels en woningen. Toch blijft deze buurt maar een flauw afkooksel van de levendige Putterij uit het begin van de 20ste eeuw. Het bronzen beeld van **Béla Bartok** werd in 1995 gemaakt door Hongaarse beeldhouwer Imre Varga.

Het werk van de Hongaarse componist Béla Bartok werd sterk beïnvloed door de Hongaarse volksmuziek waardoor hij een

geheel eigen stijl ontwikkelde. Al in het begin van de jaren dertig was Bartok een hevige tegenstander van het opkomende fascisme. Zo weigerde hij in het Duitsland van Hitler te spelen en trok hij zich terug uit alle organisaties met nazistisch bindingen. Vanaf 1937 verbood hij zelfs dat zijn muziek in Duitsland en Italië opgevoerd zou worden.

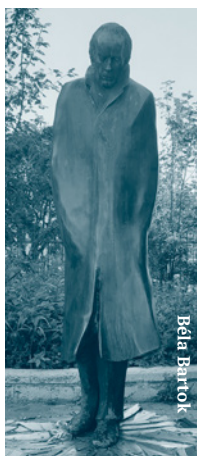
Het beeld van **Don Quichot en Sancho Panza** werd gemaakt door vader Lorenzo en zoon Frederico Coullaut Valera. Don Quichot is de hoofdpersoon in de door Cervantes geschreven roman die de komische reisavonturen vertelt van een oude edelman die denkt dat hij een dolende ridder is. Hoofdpersoon Don Quichot is een oude, idealistische dwaas die hoopt met goede daden beroemd te worden en zo in de gunst te komen van zijn grote liefde Dulcinea. Hij is echter behoorlijk in de war en aanziet herbergen voor kastelen, geestelijken voor schurken, windmolens voor reuzen, een prostituee voor een prinses, een kudde schapen voor een leger. Zijn waanideeën stuiten echter stevast op de nuchterheid en voorzichtigheid van zijn buur en knecht Sancho Panzo die mee ten strijde trekt tegen allerlei (vermeend) onrecht. De kleine boer is analfabeet maar niet dom en heeft veel en lekker eten en drinken als belangrijkste interesses.

De botsing tussen de ideale, mooie droomwereld van Don Quichot en de harde werkelijkheid van Sancho Panzo is het hoofdthema van het boek. Dit komt tot uiting in de klassieke tegenstelling tussen geest en lichaam, rede en begeerte, idealen en werkelijkheid. Steeds opnieuw botsen de wanen van Don Quichot op de feiten van Sancho Panzo: de geest wil wel maar het lichaam kan niet, de rede heeft fraaie ideeën maar de natuur laat zich niet om de tuin leiden.

De verlichte en vrijdenkende auteur **Cervantes** (1547 – 1616) was bijzonder vooruitstrevend voor zijn tijd. Hij begon aan Don Quichot in 1597, toen hij in Sevilla gevangen zat wegens onbetaalde schulden. Al meteen na het verschijnen werd het boek een groot succes.

Standbeeld van Don Quixot en Sancho Panchez

Béla Bartok

2 GRASMARKT-KARL BULS

*Verlaat het Spanjeplein via het poortje rechts van het standbeeld van Bartok. Zo kom je op de Grasmarkt recht uit op de fontein en het standbeeld van **Karel Buls**.*

De Grasmarkt ontleent haar naam niet aan 'gras' zoals wij dat vandaag kennen. In de Middeleeuwen stond gras synoniem voor alle eetbare gewassen die boven de grond groeiden. Deze Grasmarkt behoorde tot de grote verbindingsweg Brugge – Keulen, in de Late Middeleeuwen één van de belangrijkste handelsroutes ten noorden van de Alpen.

Na het bombardement van 1695 werden de meeste huizen rond het plein heropgebouwd. In huisnummer 103, 'In den Dobbelen Arent' woonde burgemeester Karel Buls die er tot 1882 het beroep van goudsmid uitoefende.

Het bronzen monument van Karel Buls werd in 1987 gemaakt door de Belgische beeldhouwer **Henri Lenaerts** (1923 – 2006). Het is een zeer symbolische en anekdotische voorstelling van Karel Buls die op de rand van de fontein zit met in zijn gezelschap zijn hond en een open boek, symbool voor zijn drang naar kennis en cultuur.

Standbeeld Karel Buls

Karel Buls werd geboren in de Lombardstraat en is een van de grote Brusselaars aan wie de stad heel wat te danken heeft, zowel op sociaal vlak als stedenbouwkundig. Buls was voorzitter van de ULB, een fervent vrijmetselaar en in 1864 één van de stichters van de **Ligue de l'Enseignement**. De Ligue de l'Enseignement bestond grotendeels uit progressistische vrijmetselaars die het officieel onderwijs op alle vlakken wilden verbeteren door de leerplicht in te voeren, de lesprogramma's te verrijken en moderne pedagogische methodes toe te passen.

3 BOTERSTRAAT-LOUIS BERTRAND-BRUEGELFONTEINTJES

*Blijf de Grasmart volgen naar beneden en neem de derde straat links, de Korte Boterstraat, die uitgaat op de **Boterstraat**.*

In de Boterstraat had **Louis Bertrand** een winkeltje in tweedehands boeken. Louis Bertrand werd in 1856 geboren in Molenbeek. Met zieke en werkloze ouders, moest hij als kind al aan de slag in de marmerindustrie. Aangegrepen door de sociale ellende bij de arbeiders sloot hij zich aan bij de Association Internationale des Travailleurs en verenigde hij de Brusselse

Het Bruegelfonteinje in de Boterstraat

arbeidersbewegingen in de Chambre du Travail. In 1875 zette hij de eerste stappen om samen met socialistische militanten uit Antwerpen en Gent een Belgische socialistische partij op te richten. Dit leidde in 1885 tot de oprichting van de Belgische Werkliedenpartij (BWP). Louis Bertrand was een van de eerste socialisten die in 1894 in het Belgisch Parlement zetelden.

Naast zijn syndicale activiteiten was Louis Bertrand actief als journalist en historicus. Hij was ook medeoprichter van de krant *Le Peuple*, het officiële persorgaan van de socialistische partij.

Van oudsher was de Boterstraat een druk handelsgebied in kledij, wild en gevogelte, uitgebouwd rond de Sint-Niklaaskerk. De meeste gevels in de Boterstraat dateren uit de 17de en 18de eeuw maar de Sint-Niklaaskerk zelf dateert uit de 14de eeuw. In de loop der tijd werd ze verschillende keren verbouwd en zelfs met de sloop bedreigd, onder meer bij de overwelving van de Zenne.

*Wanneer je uitkomt in de Boterstraat bots je op het fonteinje dat de *Parabel der Blinden* uitbeeldt.* Het is één van de twaalf **Bruegelfonteinjes**, Brusselse drinkwaterfonteinjes met sculpturen naar schilderijen van Pieter Bruegel de Oude. Hoewel de kunstenaar vooral bekend staat als schilder van dorpstaferelen en boertige feesten, zijn bijna alle kunsthistorici het er vandaag over eens dat hij niet de lolbroek en Vlaamse kermisfiguur was die het grote publiek vaak in hem ziet. Pieter Bruegel de Oude bracht het grootste deel van zijn leven door in Antwerpen, toen een bruisende handelsstad en het centrum van de boekproductie in de Nederlanden. Hij maakte er deel uit van de humanistische kringen rond cartograaf Abraham Ortelius, Christoffel Plantijn en auteur Dirck Coornhert. Bruegel was een scherpzinnige schilder met een complexe en gelaagde intellectuele achtergrond. De voedingsbodem van zijn werk lag in de cultuur van het volk en de manier van leven en feesten die hij meesterlijk in beeld bracht. Vanuit de traditie van de allegorieën stelt Bruegel menselijke gebreken aan de kaak. Deze weergave van zijn tijd past perfect in de rij van grote onderzoekers uit het humanisme die gedreven werden door de *furor animi*.

Het terras van café de Cirio

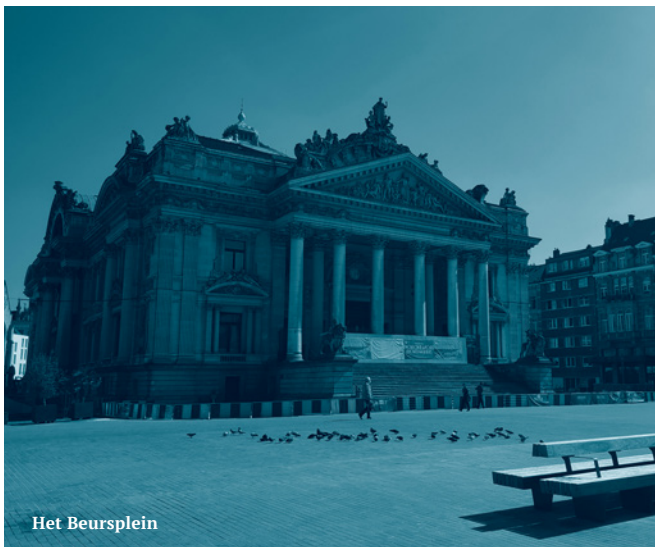
4 BEURSSTRAAT 18-CAFÉ DE CIRIO

*Sla rechtsaf, de Boterstraat in en loop voorbij de Sint-Niklaaskerk. Steek de Taborastraat over en ga zo naar de Beursstraat. Op nummer 18 kan je in café **De Cirio** terecht voor het meest typische drankje, een half-en-half. Het boordevolle glas bevat voor de helft witte wijn en evenveel schuimwijn.*

De geschiedenis van de **Cirio** gaat terug tot 1886. Toen opende de Italiaanse zakenman Francesco Cirio, van de bekende blikjes tomenpuree, een winkel met degustatiezaal aan de Beurs. In 1923 werd het een café-brasserie en intussen is het gedeeltelijk beschermd. Bij de restauratie van 2018 werden de kroonluchters van toen behouden en verder bleven ook de lambrisering, het glas-in-lood en de spiegels bewaard. Ook de gevel en de glazen luifel kregen een opfrisbeurt, net als een hele rij luifels in de straat trouwens.

Ga zeker ook eens naar de toiletten. Er zijn weliswaar twee aparte deuren - één voor mannen en één voor vrouwen - maar daarachter zit nog een deur die beide toiletten met elkaar verbindt. Meisjes van plezier gingen binnen langs de vrouwenkant en de man die daarvan wou genieten ging aan zijn kant binnen. Achter die extra deur konden ze elkaar ontmoeten zonder dat iemand in het café het zag.

Verschillende beroemdheden kwamen graag naar de Cirio, onder hen René Magritte en Jacques Brel.

Het Beursplein

5 BEURSPLEIN

Loop verder op de Beursstraat tot aan het Beursplein, de grote vlakte voor het Beursgebouw.

De voetgangerszone is een van de grootste stadsprojecten van de voorbije decennia. In 2015 werd de Anspachlaan verboden voor autoverkeer. Intussen is de gecontesteerde vernieuwing van de openbare ruimte, een van de belangrijkste metrostations bijna helemaal voltooid.

Het begon allemaal in mei 2012 toen econoom-filosoof Philippe Van Parijs in een open brief pleitte voor een autovrij **Beursplein** en opriep tot een burgerlijk ongehoorzame bezetting van de openbare ruimte. Al snel vond een hele reeks picknicks plaats op de toen nog druk bereden Anspachlaan. Het grote succes van deze acties leidde ertoe dat zo goed als alle partijen een autovrij Beursplein opnamen in hun programma voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2012. De aankondiging van de voetgangerszone op de Anspachlaan werd een van de eerste beslissingen van het kersverse stadsbestuur.

6 METROSTATION BEURS

Loop naar Marriott-hotel en ga via de roltrap metrostation Beurs binnen. De Brusselse metro is een heuse ondergrondse kunstgalerij en dat komt nergens beter tot uiting dan in metrostation Beurs.

Beneden zie je vlak voor je aan het plafond **Moving Ceiling** van **Pol Bury**. Dit kunstwerk bestaat uit 75 gelaste, elleboogvormige cilinders uit roestvrij staal. Op de vaste stukken die uit het plafond steken, zijn mobiele cilinders bevestigd, die gevoelig zijn voor de luchtstroom. Om de bewegingen binnen de perken te houden, zijn de elementen door een onzichtbare ketting verbonden met de cilinders die aan het plafond vastzitten. De cilinders zijn aan de buitenzijde mat gehouden, maar binnenin telkens gepolijst tot holle, glanzende spiegels. Deze weerkaatsen de lichtstralen en vervormen onherkenbaar de weerkaatste objecten.

Boven de perrons hangt **Nos vieux trams bruxellois** van **Paul Delvaux**. In dit kunstwerk werkt hij rond het thema van de oude Brusselse trams. Elk element van dit kunstwerk draagt

'Nos vieux trams bruxellois' van Paul Delvaux

bij tot de typische Delvaux-sfeer van herinnering, nostalgie en melancholie: de gezellige rijtuigen, de openluchtwagon, de figuren in ouderwetse kleding, de koude en strakke architectuur van de loodsen, het naïef weergegeven heuvelslandschap, het schemerlicht van de rustig en langzaam uitstervende zomerdag en de zachte dromerige blauwtinten, tere groenschakeringen en verfijnd blauwgrijs.

Ga naar rechts en volg de gang tot het einde. Sinds februari 2019 biedt station Beurs ook onderdak aan de **Quartier-ruimte**, een culturele ruimte gewijd aan kunst en cultuur. De architectuur van de ruimte is de combinatie van natuursteen met gepolijste oppervlakten nauw verbonden met kunst. In deze ruimte worden elk jaar minimum drie tentoonstellingen georganiseerd met werk van jonge ontwerpers en opkomende artistieke om zo een echte culturele dynamiek tot stand te brengen.

De portretten van de fietsers zijn van de hand van An Marie Van Gysegem. Ze wijzen op de plaats die fietsers krijgen in de vernieuwde metrostations waar zowel fietsparkings als fietsherstelplaatsen voorzien zijn. In metrostation hangen 10 portretten, in metrostation De Brouckère zijn het er 13.

'Moving Ceiling' van Pol Bury

Broederlijke burens: café Le Coq en de Beursschouwburg

7 AUGUST ORTSSTRAAT-CAFÉ LE COQ-BEURSSCHOUWBURG

Verlaat het metrostation via dezelfde roltrap en neem de straat links van het Marriott-hotel, de August Ortsstraat. Op de hoek aan je rechterkant zie je een borstbeeld van August Orts.

Auguste Orts was een vooraanstaand liberaal politicus van de strekking van Theodor Verhaegen, stichter van de ULB. Orts dacht en schreef in het Frans en was geenszins gewonnen voor de ontluikende Vlaamse beweging in Brussel. Als vurig Belgisch patriot was hij een groot voorstander van een vrij en onafhankelijk België.

Al jaren is het typisch bruin café **Le Coq** (huisnummer 14) een ontmoetingsplek in hartje Brussel waar iedereen gastvrij verwelkomd wordt. Van een koffie en een boek genieten op een rustige middag, het beste bier kiezen uit een uitgebreide selectie of lang blijven plakken aan de toog – Le Coq biedt echt voor elk wat wils.

De **Beursschouwburg** (huisnummer 20) kende een woelige geschiedenis. In de jaren '60 groeide de nood aan een specifiek Vlaams cultuurnet in Brussel wat leidde tot de oprichting van

de Beursschouwburg als een Vlaams podium in het hart van Brussel. Halverwege de jaren '70 wordt de Beursschouwburg een eigen organisatie, vzw Cultureel Animatiecentrum Beursschouwburg. In die periode worden de eerste edities van het ondertussen legendarische stadsfestival Mallemt georganiseerd, een jaarlijks openluchtfestival op het Muntplein dat tot 1987 zal blijven doorgaan. In 1978 wordt, samen met Humo, de eerste Rockrally georganiseerd. Ook jeugdtheater krijgt een plek in Beursschouwburg. Vanaf het einde van de jaren '70 komt de nadruk steeds meer op 'experiment' te liggen en de Beursschouwburg speelt hiermee een bepalende rol in de kunst en het maatschappelijk debat.

De Beursschouwburg groeide al snel uit tot een vrijhaven voor nieuw theater, moderne dans, videokunst en performance. In de jaren '80 is de Beursschouwburg the place to be waar Jan Decorte, Anne Teresa De Keersmaeker, Jan Decorte, Ivo van Hove, Marc Didden, Jan Fabre en nog vele anderen hun eigen werk presenteren.

Begin jaren '90 wordt resoluut een nieuwe richting gekozen: er wordt ingezet op alle Brusselaars, niet langer alleen op de Vlamingen in Brussel. Er wordt gekozen voor projectwerking en

samenwerking met jeugdhuizen en gemeenschapscentra om de multiculturele samenleving rond de schouwburg bij de werking te betrekken.

In 2001 moest de werking omwille van verbouwingen uitwijken naar de Kazernestraat. Na de terugkeer naar de Ortsstraat raakte de werking in het slop ten gevolge van financiële en organisatorische problemen.

Vandaag wordt het programma opengetrokken naar een zo breed mogelijk publiek, in een nauw verband met de stad rondom de schouwburg. Jong talent, kruisbestuivingen en plaats voor experiment staan centraal in de uiteenlopende programmeringen van zowel podiumkunsten, als film, muziek en beeldende kunst.

8 DANSARTSTRAAT-JULIUS HOSTE-PASSA PORTA

Steek de Visverkopersstraat over en je zal merken dat de Ortsstraat overloopt in de Dansaertstraat.

In deze straat werd **Julius Hoste** (1848 – 1933), stichter en uitgever van Het Laatste Nieuws, geboren. Aan zijn voormalige woning in huisnummer 48 werd een gedenkplaat aangebracht naar aanleiding van de 100ste verjaardag van zijn geboortedag.

De gedenkplaat van Julius Hoste

sociale en culturele achterstelling. Vanaf 1865 schreef hij hierover bijdragen voor de Vlaamse Tijding waardoor hij al snel zijn weg vond binnen de Vlaamse culturele kringen. Vier jaar later stichtte hij het vrijzinnig en Vlaamsbewuste weekblad De Zweep. Onder de schuilnaam Julius Van Thielt (naar de geboorteplaats van zijn vader) klaagde hij er vooral de toestand van het Franstalig katholiek onderwijs in aan. Hij pleitte voor openbaar Nederlandstalig onderwijs en kreeg hiervoor de steun van vooraanstaande Nederlandstalige kunstenaars als Peter Benoit en Hendrik Conscience.

In 1871 werd Hoste lid van het Willemsfonds dat vanaf 1862 een uitdrukkelijk Vlaams vrijzinnige richting insloeg. In 1873 trok Hoste de Brusselse flaminganten mee in een kiesakkoord met de linkse en Vlaamsvoelende liberalen en zo bezorgde hij de overwinning aan de progressieven rond Karel Buls.

Later zou hij zijn actie voor Vlaamse ontvoogding verderzetten met de oprichting van de kranten Het Laatste Nieuws en De Vlaamse Gazet. Het Laatste Nieuws kende zo'n groot succes dat Teirlinck erover schreef als "een cultuurlawine die zich verspreidt over het Vlaamse land".

Hoste had ook heel veel aandacht voor cultuur als middel van volksoontwikkeling. Zo was hij medestichter van De Vlaamsche Schouwburg, waarvoor hij ook een reeks volksdrama's schreef. Zijn succesvolle toneelstuk De Brusselse Straatzanger werd alleen al in Brussel meer dan 100 keer opgevoerd.

De Vlaamsche Schouwburg heeft een grote rol gespeeld in het Vlaamse cultuurleven en de strijd om de gewone volksmens hogerop te brengen, een streven waar ook Julius Hoste enorm mee begaan was. Het is trouwens dankzij de succesvolle stukken van Hoste dat het Vlaams Toneel bleef bestaan en uitgroeide tot een ontmoetingsplaats voor Vlaamsgezinden en links-liberalen.

Huisnummer 46 biedt onderdak aan het internationaal literatuurhuis **Passa Porta**, een unieke en meertalige ontmoetingsplek voor iedereen die nieuwsgierig is naar ideeën, teksten en verhalen. In de stad waar zowat alle talen van de wereld gesproken worden, wil Passa Porta toegang bieden tot de wereldliteratuur. De naam Passa Porta nodigt uit om het literatuurhuis binnen te stappen.

9 BAKSTEENKAAI-CHARLES DE COSTER

Neem aan het eerste kruispunt rechts en stap de Oude Graanmarkt op. Als het weer wat meezit kan je je hier op een terrasje in het zuiden wanen. Loop verder tot de Vlaamsesteenweg, steek die over en ga naar de hoofdingang van de Sint-Katelijnekerk op het Sint-Katelijneplein. Loop links langs de kerk tot je op de linkerkant de kaaïen ziet.

In 1560 werd, gelijktijdig met het kanaal, een dok gegraven tussen de Baksteen- en de Brandhoutkaai. De huidige namen van de kaaïen verwijzen naar de goederen die er toen gelost werden. In 1878 werd het zuidelijk deel van het dok gedempt om er de vismarkt kunnen organiseren. Onder de Vismarkt loopt de metrolijn naar Molenbeek en na de graafwerken werd het plein volledig heraangelegd. Twee ondiepe waterpartijen

herinneren aan de vroegere dokken. Eén ervan biedt plaats aan de fontein die vroeger op het De Brouckèreplein hulde bracht aan burgemeester Jules Ansapach.

De **Baksteenkaai** vormde ook het decor voor een galant avontuur dat Tijl Uilenspiegel beleefde met een mooie dame. Auteur **Charles De Coster** studeerde aan de ULB en verbleef het grootste deel van zijn leven in Brussel. Samen met Felicien Rops was hij de bezieler van het weekblad Uilenspiegel dat het orgaan werd van het jonge liberalisme in België.

Zijn meesterwerk **De avonturen van Tijl Uilenspiegel en Lamme Goedzak** werd een ode aan de vrijheidsgedachte en het vrije denken. De Coster situeert het verhaal in het 16de eeuwse Vlaanderen dat onderdrukt werd door de Spaanse inquisitie. Hoofdfiguur is de geraffineerde grappenmaker Tijl Uilenspiegel die sociale kritiek uit op de rijken en de clerus en daardoor symbool staat voor de strijd tegen fanatisme en tirannie. Het boek is een uiting van het progressief liberalisme en de antiklerikale houding van De Coster. Voor hem is Tijl de verpersoonlijking van de grenzeloze, nooit aflatende inzet van het individu om vrijheid te verwerven en te verdedigen. Pas na de dood van de auteur werd het boek wereldliteratuur die tal van kunstenaars en auteurs blijvend beïnvloedde.

De Zwarte Toren

10 SINT KATELIJNEPLEIN-ZWARTE TOREN-ZATERDAGPLEIN

*Blijf het **Sint Katelijneplein** volgen tot je aan je rechterkant de Zwarte Toren ziet, ingesloten in het moderne Novotel.*

De **Zwarte Toren** is een overblijfsel van de eerste stadsomwalling van Brussel. Toen in 1887 verschillende gebouwen gesloopt werden, dreigde ook de Zwarte Toren dit lot te ondergaan maar burgemeester Karel Buls dwong het behoud ervan af. De toren werd in 1937 zelfs het eerste beschermde monument in Brussel.

Loop verder tot het gezellige zaterdagplein dat vanaf de 15de eeuw bekend stond als “den saterdagh”. Aan de noordelijke kant werd het begrensd door het voormalige Groot Begijnhof. Volg het zaterdagplein tot de Cipresstraat en loop door tot aan de Begijnhofkerk die bekend staat om haar traditie om mensen zonder papieren te verwelkomen.

Neem op het Begijnhof de tweede straat links, de Rolstraat, en kom zo uit op de eerder besproken kaaien. Neem rechts, de Brandhoutkaai, en volg die tot de derde straat rechts, de Arduinkaai.

11 ARDUINKAAI-AMVB-BETONMOLEN

Sla de Arduinkaai in.

In huisnummer 28 hebben zowel persagentschap Belga als het **Archief en Museum voor het Vlaams Leven in Brussel** (AMVB) een plekje gevonden. Het AMVB is het verzamelpunt en kenniscentrum over de Nederlandstalige aanwezigheid in de hoofdstad. In de archiefcollectie zijn sporen en getuigenissen terug te vinden van alle mogelijke initiatieven van Vlaams Brusselse pioniers en organisaties. De verzameling omvat bronnenmateriaal van verenigingen van uiteenlopende levensbeschouwelijke en politieke strekkingen.

Waar pluralisme bij de oprichting van het AMVB voortvloeide uit een noodzakelijke bundeling van krachten, is het nu een kracht op zichzelf.

De omstreden **Betonmolen** van Wim Delvoye in gelaserd cortenstaal achter de KVS. Buurtbewoners waren niet te vinden voor het kunstwerk omdat het te gevaarlijk zou zijn voor kinderen, zwerfvuil zou aantrekken en de aanwezige straatprostitutie alleen maar in de hand werken.

De Betonmolen van Wim Delvoye

12 KONINKLIJKE VLAAMSE SCHOUWBURG

Loop langs de Koninklijke Vlaamse Schouwburg door tot de Lakensestraat.

Architect Jean Baes tekende in 1884 de plannen voor de **Koninklijke Vlaamse Schouwburg (KVS)**. Het gebouw behoort tot de Vlaams neorenaissance en is versierd met borstbeelden van 17de eeuwse toneelauteurs. Het ontwerp van de KVS gebeurde volgens principes die voor die tijd volledig nieuw waren met maximale aandacht voor de veiligheid van toeschouwers en acteurs. Dat kwam tot uiting in het gebruik van onbrandbare materialen en een ingenieus evacuatiesysteem met buitenbalkons en metalen trappen tegen de gevels op vier niveaus. Dit kon niet beletten dat het gebouw in 1954 door brand vernieuwd werd. Na een restauratie kon het gebouw vier jaar later de deuren heropenen.

Voorgevel van de Koninklijke Vlaamse Schouwburg

13 EMILE JACQMAINLAAN-105-VLAAMSE CLUB 127

Volg de Lakensestraat links, neem dan achtereenvolgens de eerste rechts (Ladderstraat), nogmaals de eerste rechts (Spaarstraat) en dan de eerste links (Sint-Rochusstraat) om uit te komen op de Emile Jacqmainlaan 105.

In het begin van de jaren 1920 was de **Emile Jacqmainlaan** zowat de Brusselse versie van de Londense Fleetstreet. Door de aanwezigheid van heel wat kranten stond de straat decennialang synoniem voor journalistieke bedrijvigheid. De redacties van Het Laatste Nieuws, Le Soir en La Dernière Heure bevonden zich er netjes naast elkaar, ongeveer ter hoogte van de plaats waar vandaag het **Théâtre National** zit. Ze kregen het gezelschap van De Standaard/Het Nieuwsblad/Ons Volk en La Libre Belgique. Op de bovenverdieping van huisnummer 127 kwam de Vlaamse Club van August Vermeylen, Ernest Claes en hun vrienden bijeen.

Het eerste exemplaar van **Het Laatste Nieuws** rolde op donderdag 7 juni 1888 van de persen van drukker Eugène Parijs in de Groot Eilandstraat. Ze telde amper 4 bladzijden en men zag er maar weinig toekomst in. Onder impuls van oprichter en bezieler Julius Hoste groeide Het Laatste Nieuws echter uit tot een van de populairste volkskranten in Vlaanderen. Via zijn krant verdedigde Hoste de onderdrukte Vlaamse taal en de

kleine Vlaming en dankzij de krant werden heel wat Vlaamse eisen doorgedrukt. In 1933 nam Julius Hoste jr. de leiding over van zijn vader en bouwde hij de krant verder uit met meer algemene informatie en bijkomende regio-edities. Eind jaren '30 had de krant een oplage van 30.000 exemplaren. Ondanks de crisis en de opkomst van het fascisme en nazisme, streed de krant in de eerste linie tegen de dictatuur van de onderdrukking en het inperken van de vrijheid. Vandaag is Het Laatste Nieuws nog steeds de meest verkochte krant van het land.

Julius Hoste (1884 – 1954) jr. was lid van het Brussels vrijzinnig studentengenootschap Geen Taal, Geen Vrijheid. In 1907 promoveerde hij tot doctor in de rechten maar in plaats van de balie verkoos hij een journalistieke loopbaan. Tijdens WO I gaf hij, samen met Frans van Cauwelaert, het blad Vrij België uit waarin hij pleitte voor de erkenning van de Vlaamse rechten en het vestigen van een internationale rechtsorde. Na het overlijden van zijn vader, Julius Hoste sr, werd hij directeur en eigenaar van Het Laatste Nieuws en voorzitter van de Algemeen Belgische Persbond. Tijdens WO II zorgde hij in Londen als onderstaatssecretaris voor Onderwijs voor het onderricht van kinderen van Belgische vluchtelingen.

Als vrijzinnige en als liberaal geloofde Hoste jr. in een maatschappij die gestoeld was op persoonlijke vrijheid, menselijke waardigheid en verdraagzaamheid.

14 ADOLPHE MAXLAAN

Wandel op de Jacqmainlaan naar rechts en neem de eerste links, de Nieuwbrug. Steek de Bruidstraat over en stap verder tot de Adolphe Maxlaan. Ga daar naar rechts.

De **Adolphe Maxlaan** is een van de monumentale lanen die tussen 1867 en 1871 onder burgemeester Jules Anspach aangelegd werden op de overwelfde Zenne. Het project van architect Léon-Pierre Suys koppelde de sanering van de Zenne aan de modernisering en verfraaiing van de Brusselse stadskern. Voor de realisatie ervan moesten 1.100 huizen afgebroken worden en werd de Zenne over een afstand van 2 km overwelfd. Na deze werken werden onder impuls van het Brussels stadsbestuur honderden monumentale herenhuizen langs de nieuwe lanen gebouwd, allemaal ontworpen door bekende architecten.

Door deze vernieuwingen verloor de benedenstad haar eeuwenoud proletarisch en ambachtelijk karakter en ontwikkelde vooral het deel tussen het De Brouckèreplein en de Beurs zich tot een mondain centrum, gericht op de gegoede burgerij.

Kijk zeker eens naar de details van huisnummer 1, **Hier ist in den Kaeter en de Kat**, een ontwerp van Hendrik Beyaert. Het gebouw behaalde in 1876 de eerste prijs op een

'Le théâtre National' heeft de plaats ingenomen van de krantenredacties.

'Hier ist in den Kaeter en de Kat'

architectuurwedstrijd. De gevel is geïnspireerd op de barokstijl van de huizen op de Grote Markt.

Doctor in de rechten **Adolphe Max** verkoos net als Hoste de journalistiek boven de balie. In 1895 werd hij hoofdredacteur van La Liberté, de krant waarin hij in zijn artikels zijn verdraagzaamheid naar de buitenwereld en zijn wantrouwen tegenover al wat naar fanatisme rook vertolkte.

Zijn politiek engagement kwam al op jonge leeftijd tot uiting. In 1885 stichtte hij de liberale jonge wacht en tien jaar later was hij al secretaris van de liberale liga. Weer acht jaar later zetelde hij in de gemeenteraad om in 1909 burgemeester van Brussel te worden.

Aan het begin van WO I werd Adolphe Max naar Duitsland gedeporteerd waar hij de oorlogsjaren in moeilijke omstandigheden doorbracht. Toen hij na de oorlog terugkeerde naar Brussel werd hij als een ware volksheld onthaald en geprezen om zijn koppige vastberadenheid. Wanneer hij opnieuw geïnstalleerd was als burgemeester, zorgde hij voor de oprichting van het sociaal woningbouwproject De Brusselse Haard en legde hij de eerste steen van de nieuwe ULB aan de Solbosch. Daarnaast zette Max zich in voor de culturele en economische ontplooiing waardoor de stad uitgroeide tot een van de belangrijkste Europese steden van die tijd.

Ondanks zijn francofiele achtergrond en zijn slechte faam in het Vlaamse landsdeel, heeft Max altijd de verzoening tussen Vlamingen en Walen gepropageerd.

15 DE BROUCKÈREPLEIN

*Stap verder op de Adolphe Maxlaan tot aan het **De Brouckèreplein**.*

Ooit was het De Brouckèreplein Petit Paris en bruiste het plein met zijn fontein, terrassen en tram. Het plein was een echte

magneet voor de Brusselaars maar vandaag is het redelijk dood. Met de aanleg van de voetgangerszone werd het De Brouckèreplein een multifunctionele ruimte voor markten, festivals en evenementen waardoor het plein vandaag vooral plaats biedt aan evenementenorganisatoren, minder aan de Brusselaar of bezoeker die er een koffie wil gaan drinken.

Het De Brouckèreplein heeft een oppervlakte van 9.000 m² en herbergt verschillende prestigieuze gebouwen. Een daarvan is het Métropolehotel dat de aanslagen, de werkzaamheden aan het plein en de coronacrisis maar net overleefde. (Het pand staat te koop, maar drie voormalige medewerkers hebben de handen in elkaar geslagen om het café van het voormalige vijfsterrenhotel opnieuw heropenen. Vraag blijft of de nieuwe eigenaar de huurovereenkomst in de toekomst zal willen verlengen.)

De socialist Louis De Brouckère kwam uit een burgerlijk en liberaal milieu. Onder invloed van Emile Vandervelde trad hij al op jonge leeftijd toe tot de Belgische Werkliedenpartij. In 1907 werd hij directeur van de krant Le Peuple waar hij al jaren als redacteur werkte.

16 MUNTPLEIN

Sla op de hoek links af, de Wolvengracht in.

Aan je rechterkant loop je onmiddellijk voorbij het **Muntcentrum**, een complex met kantoren en winkels. Het Muntcentrum werd eind jaren '60 gebouwd en is 63 meter hoog waarvan een deel ondergronds ligt. Het ontwikkelingsproject van Charly De Pauw verving het 19de eeuwse Hôtel des Postes et Télégraphes en deed tot 2021 dienst als hoofdzetel van bpost. In 2017 werd het gebouw verkocht aan een vastgoedgroep die het Muntcentrum zal ombouwen tot een gemengd woon-, kantoor- en hotelcomplex.

Voorbij het Muntcentrum zie je aan je rechterkant het **Muntplein** met de **Koninklijke Muntschouwburg**. Sinds de eerste opvoering in 1700 is de Koninklijke Muntschouwburg vrijwel zonder onderbreking actief gebleven. Tot de jaren '80 dankte de Muntschouwburg zijn faam vooral aan opera en ballet en Maurice Béjart speelde hierbij een belangrijke rol met zijn ballet van de XXste eeuw. Directeur Gerard Mortier zorgde voor een nieuw elan met uitvoeringen van hedendaagse componisten. Zijn opvolgers wilden de opera dan weer meer toegankelijk maken, vooral voor een jonger en minder elitair publiek.

De Koninklijke Muntschouwburg, huis van opera en ballet

17 ZILVERSTRAAT-WOLVENGRACHT-ASLK

Wandel verder, ga de Nieuwstraat voorbij en hou even halt aan het kruispunt met de Zilverstraat.

Op de hoek van de Zilverstraat en de Wolvengracht staat het monumentale gebouw waar de **ASLK** haar hoofdzetel had. De ASLK werd opgericht als instelling van openbaar nut met als promotor minister van Financiën Frère-Orban. Deze liberale politicus voerde een doorgedreven strijd tegen de kerkelijke hiërarchie. Met steun van burgerlijke en rationalistische bewegingen zoals La Libre Pensée werden tal van laïciserende wetsontwerpen goedgekeurd: niet langer wijden van officiële begraafplaatsen, sterkere staatscontrole op kerkelijke goederen, een wet op studiebeurzen die een einde zou maken aan het monopolie van de KUL...

Vandaag is de voormalige hoofdzetel omgebouwd tot de nieuwe **Chambonwijk** met 250 appartementen, 134 studentenkoten, kantoorruimte, een grote binnentuin, hotels, winkel en horeca waaronder de Wolf Food Market.

De ASLK heeft plaats gemaakt voor de Chambonwijk.

Het Martelarenplein, neoclassicisme in het hart van Brussel

18 MARTELARENPLEIN

Ga via de Zilverstraat naar het Martelarenplein.

Het **Martelarenplein** werd in opdracht van het Brussels stadsbestuur aangelegd op de terreinen van een blekerij en is de eerste belangrijke uiting van neoclassicistische architectuur in Brussel. Het vormt een lange rechthoek met zes openingen en heeft een opvallende architectuur. Doordat de hoogte van de gevels niet overeenkwam met de lengte en de breedte van het plein, werden de verdiepingen samengedrukt om het geheel toch een harmonisch uitzicht te geven.

19 DE PETERSELIESTRAAT-LOGE VAN HET GROOTOOSTEN VAN BELGIË

Neem de eerste straat rechts, de Peterseliestraat.

Sinds 1877 huisvest huisnummer 6-8 de vrijmetselaarstempels van de Cercle des Amis Philantropes van het Grootoosten van België. Het Grootoosten van België wordt beschouwd als de oudste obediëntie binnen de Vrijmetselarij. Omwille van haar politiek en antiklerikaal karakter fungeerde ze nagenoeg als vrijzinnige en liberale zuil.

Het gebouw in de Peterseliestraat werd ontworpen door architect Claude Fisco en was bij de bouw ervan opgevat als perspectivisch eindpunt van het Martelarenplein.

Achter de neoclassicistische frontgevel wacht de bezoeker een complete verrassing in de vorm van een maçonniek tempelcomplex in Egyptiserende stijl met gesculpteerde ornamenten, historische en symbolische taferelen en decoratieve beschilderingen. De lokalen zijn te bezoeken tijdens de Open Monumentendagen.

Eén van de tempels draagt de naam van Eugène Goblet d'Alviella. Deze liberale volksvertegenwoordiger doceerde aan de ULB als eerste in België godsdienstgeschiedenis en publiceerde het bekende *La migration des symboles*. Als rationeel theïst was d'Alviella voorstander van vooruitgang van de menselijke geest en zag hij vrijheid en godsdienst met elkaar verbonden. In 1870 werd hij ingewijd bij Les Amis Philantropes.

Wandel de Peterseliestraat uit, ga op het einde naar links, de Broekstraat in.

Loge van het Grootoosten Van België

Het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal

20 ZANDSTRAAT 20-WAUCQUEZ-WARENHUIS-SINT-LAURENSSTRAAT LE PEUPLE

Loop een blokje om en neem de eerste straat rechts, de Zandstraat, en bewonder op nummer 20 het werk van Victor Horta.

Het **Waucquez-warenhuis** is het enige overblijvende van een reeks warenhuizen gebouwd door Horta en illustreert treffend de kijk van de architect op lichtinval, ruimte en het gebruik van ijzer en glas. Oorspronkelijk was het gebouw een groothandel in stoffen, maar in 1984 werd het gekocht door de Belgische staat die het met respect voor de oorspronkelijke architectuur en inrichting renoveerde. Vandaag herbergt het gebouw het **Belgisch Centrum van het Beeldverhaal**.

Aan de overkant van de straat bevindt zich het **Marc Sleen-museum**, hier tekende Marc Sleen voor de krant De Nieuwe Gids en een aantal tijdschriften. Het museum is ondergebracht in het gebouw waar vroeger de redactie van de krant Le Peuple zat. Deze krant werd opgericht in 1885, hetzelfde jaar waarin de Belgische Werkliedenpartij opgericht werd. De voormalige drukkerij van Le Peuple bevond zich om de hoek.

Ga hiervoor op het einde van de Zandstraat naar rechts, de Sint-Laurensstraat in. Brunfaut ontwierp hier een functionalistisch complex dat aandacht trekt door de originele voorgevel met de combinatie van glas en kleurrijke elementen waarin oranje en zwart de boventoon voeren. Het gebouw is sinds 1989 beschermd.

We vervolledig het blokje rond door via de Komediante straat terug te keren naar de Broekstraat.

21 WARMOESBERG-CAFÉ A LA MORT SUBITE

Ga naar links, de Broekstraat verandert van naam en wordt de Warmoesberg. Loop door tot voorbij het SAS-hotel en neem daar rechts, daar loopt de **Warmoesberg** door.

Het mag geen verwondering wekken dat deze buurt vroeger bekend stond als de drukkerswijk. Naast redactie en drukkerij van Le Peuple waren ook La Libre Belgique en Uitgeverij Manteau hier thuis. Na de beurscrash van 1929 huurde Angèle Manteau huisnummer 13 om er een algemene importboekhandel te starten met Nederlandstalige, Engelstalige en Duitstalige boeken. Zij zorgde ook voor de eerste vertalingen van het werk van Françoise Sagan, Jean Cocteau en André Maurois. Dankzij haar grote werkkraft, openheid en liefde voor literatuur kon de

Café à la Mort Subite

uitgeverij uitgroeien tot een centrum van cultureel leven waar auteurs uit Noord en Zuid de kans kregen met elkaar in contact te komen. Het is ook dankzij de inzet van Angèle Manteau dat een hele generatie vrijzinnige schrijvers zoals Hugo Claus, Louis Paul Boon en Piet Van Aken konden debuteren. Vandaag is Manteau een zelfstandig handelsmerk binnen Standaard Uitgeverij.

In café **À la Mort Subite** is vandaag nog steeds het authentieke interieur uit 1910 te zien. Toen heette het café La Cour Royale en arbeiders, makelaars en kassiers van de Nationale Bank kwamen er het populaire dobbelspel 'pietsjesbak' spelen. Zodra ze weer aan het werk moesten, beëindigden ze het spel met een allerlaatste worp, de Mort Subite. Deze term raakte zo ingeburgerd onder de stamgasten dat de eigenaar besloot het café ernaar te vernoemen.

22 ARENBERGSTRAAT 52-MULTATULI

Ga op het einde van de straat naar links, de Arenbergstraat in. Op de hoek van de Arenbergstraat, boven de voordeur van huisnummer 52, verwijst een gedenkplaat discreet naar de bekende Nederlandse schrijver **Multatuli**.

Arenbergstraat 52: Multatuli was here

Op een koud en klein zolderkamertje in dit gebouw schreef Multatuli, schuilnaam van Edward Douwes Dekker, in 1895 zijn beroemde **Max Havelaar**. In dat boek uitte de auteur zijn afkeer over de gruwelijke manier waarop inlanders in het toenmalig Nederlands-Indië behandeld en uitgebuit werden. Ook in latere geschriften brak Multatuli met de archaische maatschappij waarin de kerk veel macht had en het koloniale beleid gekenmerkt werd door zijn uitbuitend karakter. Als humanist bestreed Multatuli alle vormen van onrecht zoals politieke willekeur, sociale misstanden, de ongelijke positie van de vrouw en tegen de fatsoenmoraal van de kerk en de gegoede burgerij.

Zijn kritische ideeën sloten aan bij de veranderende wereld waarin wankelende waarheden en tradities moesten wijken voor nieuwe denkvormen.

In 1850 werden een vereniging en een tijdschrift voor Nederlandse Vrijdenkers opgericht om te strijden voor de natuurwetenschappen en tegen de kerk. Multatuli was een van de grote bezielers en bleef met zijn scherpe pen ingaan tegen elk maatschappelijk onrecht. In 1853 werd hij ingewijd in de Amsterdamse loge Orde en Vlijt.

De gedenkplaat boven de deur werd in 1960 aangebracht door de Vereniging van Vlaamse Letterkundigen en de Vlaamse Club.

23 DE KONINKLIJKE SINT-HUBERTUSGALERIJEN

Keer je rug naar het standbeeld van Karels Buls en wandel de Grasmarkt naar beneden. Aan de rechterkant kom je langs de Koninklijke Sint-Hubertusgalerijen.

De Koninklijke Sint-Hubertusgalerijen werden ingewijd in 1849. Ze werden in amper 18 maanden gebouwd naar een plan van architect **Jan-Pieter Cluysenaar**. Deze 230 meter lange overwelfing vormt een rechtstreekse verbinding tussen de Grote Markt en de Warmoesberg. Geniaal aan deze constructie is dat ze niet één rechte lijn vormt maar afbuigt ter hoogte van de Beenhouwersstraat zodat er geen uitzichtloos perspectief ontstaat. De galerijen zijn bijna volledig overdekt met glas en ijzer.

De Koninklijke Sint-Hubertusgalerijen worden gevormd door drie galerijen: de Koninginnegalerij die uitgaat op de Grote Markt, de Koningsgalerij die naar de Arenbergstraat leidt en de Prinsengalerij in het midden.

CENTRAAL STATION BRUSSEL

*Neem de **Keizerinlaan** naar rechts en volg deze tot je terug aan het startpunt bent.*

De Koninklijke Sint-Hubertusgalerijen: luxe, elegantie en cultuur

Vrijzinnigewandeling.brussels is een initiatief van huisvandeMens Brussel en het Humanistisch Verbond Brussel. Vrijwilligers van het huisvandeMens Brussel lieten zich voor deze wandeling inspireren door 'Wandelen in Vrijzinnig en Humanistisch Brussel' • Info & Contact: info@vrijzinnigewandeling.brussels

HOSTEWANDELING

BEZIENSWAARDIGHEDEN

- 1 SPANJELEIN
- 2 GRASMARKT
- 3 BOTERSTRAAT
- 4 CIRIO
- 5 BEURSPLEIN
- 6 METRO BEURS
- 7 ORTSSTRAAT
- 8 DANSARTSTRAAT
- 9 BAKSTEENKAAI
- 10 ZWARTE TOREN
- 11A AMVB
- 11B BETONMOLEN
- 12 KVS
- 13 JACQMAINLAAN
- 14 ADOLPHE MAXLAAN
- 15 DE BROUCKEREPLEIN
- 16 MUNTPLEIN
- 17 ASLK
- 18 MARTELARENPLEIN
- 19 HET GROOTOOSTEN
- 20 WAUCQUEZ WARENHUIS
- 21 MORT SUBITE
- 22 MULTATULI
- 23 GALERIJEN
- CENTRAAL STATION

